

**Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

ПРОГРАМА І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
з дошкільної педагогіки і фахових методик дошкільної освіти

Галузь знань: **0101 Педагогічна освіта**
Напрямок підготовки: **7.01010101 Дошкільна освіта**

денна форма навчання

Пояснювальна записка

Освіта України зазнає істотних змін і переживає реформи, ознаки яких єдині для всіх учасників навчально-виховного процесу. У складних умовах формування гуманітарного простору переорієнтація майбутніх педагогічних працівників на потреби світу духовного багатства набуває у професійній підготовці вищими навчальними педагогічними закладами виняткової значущості. Адекватний потребам суспільства, вихователь дошкільного закладу має володіти потужним творчим потенціалом, здатністю до самовдосконалення, оптимізації технології педагогічного процесу, досвідом інноваційної діяльності. Крім того, вихователь має бути орієнтований на поєднання освітньої діяльності в дошкільному закладі з науковими пошуками. Особлива увага у цьому процесі акцентується на ступеневій підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти за системою „бакалавр – спеціаліст – магістр”.

З-поміж інших значне місце відводиться розробці змісту, технології і методики проведення вступних випробувань, зокрема для вступу студентів на навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем „спеціаліст”. Дане випробування дає студентам чітке уявлення про результати їхньої праці за чотири роки навчання, сприяє формуванню їхньої адекватної самооцінки, націлює на роботу над собою, на повсякденне самовдосконалення і служить основним орієнтиром, на основі якого оцінюються професійні якості майбутніх вихователів дошкільних закладів і приймається рішення про їхнє зарахування на 5-й курс.

До програми вступного іспиту на навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем „спеціаліст” увійшли питання з таких навчальних дисциплін: педагогіка (дошкільна), теорія та методика співпраці ДНЗ з родинами, психологія (дитяча), теорія та методика формування елементарних математичних уявлень, дошкільна лінгводидактика, основи природознавства з методикою, – що засвідчує комплексний характер даного випробування. Такий підхід до змістового наповнення програми зумовлений логікою складання державних екзаменів студентами освітньо-кваліфікаційного рівня „бакалавр”.

У процесі вступного випробування **перевірці підлягають:**

1. Поняття та їх визначення (дефінітивний аналіз).
2. Знання мети, завдань і змісту освітньо-виховного процесу.
3. Розуміння наукових основ, закономірностей і принципів навчання і виховання дітей дошкільного віку.
4. Знання студентами актуальних теоретичних та методичних аспектів формування елементарних математичних, мовних, природознавчих уявлень у дошкільному навчальному закладі.
5. Уміння добирати конкретні методи, прийоми і організаційні форми дошкільної освіти та обґрунтовувати їх доцільність.
6. Уміння спостерігати і оцінювати освітній процес у дошкільному навчальному закладі.
7. Уміння планувати освітній процес, формулювати завдання навчально-виховної роботи з дітьми від народження до семи років.
8. Уміння аналізувати та оцінювати результати навчально-виховної роботи.

9. Знання методів науково-педагогічного дослідження та вміння використовувати їх для збору матеріалу про діяльність вихователя та вихованців дошкільного закладу у навчально-виховному процесі.
10. Комплекс умінь, пов'язаних з підбором і використанням педагогічної та методичної літератури.
11. Знання першоджерел, сучасних освітянських документів і концепцій.
12. Уміння навести конкретні методичні приклади (на основі викладання окремих навчальних дисциплін дошкільної освіти та як результат організації виховної роботи з дітьми раннього та дошкільного віку).
13. Знання передового педагогічного досвіду, способів його вивчення, систематизації та впровадження.

Оцінювання результатів вступного випробування здійснюється за 100-бальною шкалою.

Розподіл рейтингових балів на вступному випробуванні

Критерії оцінювання відповідей студентів	Бали
1. Чіткість і правильність тлумачення основних педагогічних категорій та розкриття основних аспектів методик викладання навчальних дисциплін дошкільної освіти: • точність визначення педагогічних категорій, понять та ґрунтовність знань з методик викладання навчальних предметів дошкільної освіти, які заявлені в питаннях; • свідомий виклад матеріалу; • глибина і системність знань; • педагогічна та методична ерудиція; • рівень професійного мислення.	40 (по 20 на кожне теоретичне питання)
2. Логіка побудови відповіді: • структура відповіді; • послідовність викладення фактів; • аргументованість висновків.	10
3. Знання сучасних освітянських документів і концепцій, опора на першоджерела: • обізнаність в сучасних освітянських документах, методичній, історико-педагогічній літературі; • виявлення прогностичної значущості історико-педагогічного досвіду і можливості його використання для розв'язання сучасних теоретичних і практичних педагогічних проблем.	10
4. Посилання на передовий педагогічний досвід	5
5. Вміння транслювати теоретичні знання у площину практичної діяльності, пов'язаної з організацією навчально-виховного процесу у дошкільному закладі	20
6. Виявлення власного ставлення до проблем педагогіки	5

7. Культура професійного мовлення: * темп мовлення; * інтонаційність; * повнота та лаконічність мовлення; * чистота мовленнєвого словника; * словниковий запас.	10
Всього:	100

**Перелік питань
для вступу до інституту педагогіки, психології і мистецтв
за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста**

Педагогіка (дошкільна)

1. Предмет, завдання, основні категорії дошкільної педагогіки. Зміст дошкільної педагогіки як науки, її місце в системі педагогічних дисциплін. Зв'язок дошкільної педагогіки з практикою навчання і виховання дітей до школи. Джерела наукової дошкільної педагогіки.

2. Особистість дитини як об'єкт і суб'єкт виховання. Рушійні сили і закономірності психічного процесу. Роль діяльності, спілкування і активності. Роль дорослого в соціалізації особистості дитини. Роль виховання в розвитку дитини. Фактори становлення особистості. Особистість як об'єкт виховання.

3. Сучасний дошкільний виховний заклад, його значення відповідно до Закону України «Про освіту» та Закону «Про дошкільну освіту». Типи і види дошкільних закладів загального і спеціального призначення. Нові форми суспільного дошкільного виховання. Необхідність забезпечення якості дошкільної освіти в обсязі державних вимог.

4. Педагогічні кадри для системи дошкільного виховання. Видатні педагоги про вимоги до особистості вихователя маленьких дітей. Суть і функції професійної діяльності спеціалістів з дошкільного виховання. Система підготовки фахівців з дошкільної освіти в Україні та за кордоном.

5. Поняття про мету виховання, її об'єктивний характер і відповідність національним та загальнолюдським цінностям. Своєрідність мети виховання на різних етапах дошкільного дитинства. Завдання виховання дітей дошкільного віку. Значення фізичного, розумового, морального, естетичного, трудового виховання.

6. Фізичне виховання і фізичний розвиток, єдність фізичного і психічного розвитку дитини. Завдання фізичного виховання дітей. Зміст фізичного виховання. Основні засоби фізичного виховання. Руховий режим дитини, шляхи його вдосконалення. Завдання і методи формування навичок гігієнічної поведінки в різних вікових групах. Режим дня дитини, його значення для розвитку і виховання. Педагогічні вимоги до режиму дня.

7. Розумове виховання дітей дошкільного віку. Розумове виховання і розумовий розвиток. Завдання розумового виховання дітей. Сенсорне виховання як основа розумового виховання. Формування у дошкільників системних знань про явища

навколишньою життя, їх роль у розумовому розвитку дитини і оволодінні різними видами діяльності. Засоби розумового виховання. Групи методів розумового виховання.

8. Моральне і трудове виховання дітей дошкільного віку. Моральне виховання і моральний розвиток. Особливості формування моральних уявлень, виховання моральних почуттів і навичок моральної поведінки у дітей дошкільного віку. Зміст морального виховання. Засоби і методи морального виховання, їх взаємозв'язок. Зв'язок морального та трудового виховання дітей. Завдання трудового виховання.

9. Естетичне виховання дошкільників. Естетичне виховання і естетичний розвиток. Особливості і закономірності естетичного розвитку дошкільника. Розвиток естетичних сприймань і почуттів, формування основ художньої діяльності, розвиток творчих здібностей. Принципи і методи естетичного виховання дошкільників. Художня творчість дітей і педагогічне керівництво різними видами діяльності

10. Розвиток взаємин дітей в групі. Дитина і соціум. Завдання введення дитини у світ загальнолюдських цінностей. Дитячий колектив, етапи становлення колективних взаємин дітей у різних вікових групах. Виховання дружби, особливості дружби дошкільників. Види дитячої взаємодопомоги. Формування навичок взаємодопомоги.

11. Виховання моральних якостей особистості. Самостійність, чесність, правдивість, слухняність, організованість, гуманність, дисциплінованість, товариськість, відповідальність як моральні якості особистості, їх прояв в дошкільному дитинстві. Методи виховання моральних якостей дошкільників. Засоби заохочення дітей до моральної довільної поведінки.

12. Виховання дітей у грі. Видатні педагоги про гру як засіб виховання. Народні ігри, їх види, відповідність віковому періоду, виховна цінність. Класифікація ігор. Значення іграшки у розвитку дитини, її освітня і виховна цінність. Народна іграшка, її різноманітність і значення. Основні види іграшок.

13. Розвиток ігрової творчості, збагачення змісту, розширення мотивів вибору гри з віком дітей. Зміст, структура, види творчих ігор, методика педагогічного керівництва ними у різних вікових групах.

Дидактика (дошкільна)

14. Навчання дітей дошкільного віку. Особливості пізнавального розвитку дошкільника. Навчання як головний засіб формування навчальної діяльності дітей. Форми організації навчальної діяльності. Структурні компоненти заняття і їх функцій. Види занять за змістом, метою, формою організації, методикою проведення. Групи методів навчання дітей на заняттях.

15. Організація життя дітей в групах дошкільного віку. Особливості розвитку дітей 4-5 років і завдання виховання. Режими дня і організація життя дітей у другій молодшій і середній групах. Особливості розвитку дітей 6 року життя і завдання виховання. Режим дня і організація життя дітей в старшій (підготовчій) групі в першу і другу половину дня. Доцільне співвідношення занять, ігор, самостійної діяльності дітей цих груп.

16. Поняття про педагогічний процес і його компоненти. Необхідність планування і обліку роботи як умови успішного здійснення педагогічного процесу. Організаційно-прогнозуюча функція планування. Вимоги до планування і умови його правильного здійснення. Різні види і форми планування.

17. Підготовка дитини до навчання в школі. Поняття про готовність дитини до шкільного навчання. Умови підготовки дітей до школи в сім'ї і дошкільному закладі. Методика виявлення готовності дитини до школи. Виховання у дошкільників бажання навчатись у школі. Ознайомлення дітей зі школою. Спільна робота дитячого садка і сім'ї у підготовці дитини до школи.

Теорія та методика співпраці ДНЗ з родинами

18. Взаємодія суспільного і сімейного виховання в історії національної педагогічної думки. Сутність понять «сім'я», «родина». Апробовані часом виховні функції сім'ї, їх історична сутність та потреба збереження в умовах сьогодення. Негативні явища сучасного родинного життя. Важливість відродження традиційного статусу української родини.

19. Основні завдання сучасного родинного виховання. Засоби родинного виховання. Принципи виховання в родині. Характеристика сімейного виховання. Роль громадськості в наданні педагогічної допомоги сім'ї в Україні. Значення педагогічної літератури в освіті батьків.

20. Характер дитячо-батьківської взаємодії та її види. Стиль сімейного виховання дитини, батьківська позиція, стиль спілкування з дитиною. Типологія взаємин в сім'ї та їх вплив на розвиток і формування дитини. Авторитарний, ліберальний та демократичний стиль стосунків між батьками дітьми. Переваги і недоліки виховних впливів кожного з них.

21. Особливості змісту та методів сімейного виховання. Особливості організації життя дітей дошкільного віку в родині. Проблеми виховання фізично здорової дитини. Організація режиму дня дитини. Збагачення духовного світу дошкільника: інтелектуальне, етичне, естетичне. Розумовий розвиток дитини у сім'ї. Особливості морально-естетичного розвитку дітей у сім'ї.

22. Значення авторитету батьків для дитини перших років життя. Знання, уміння, досвід, зрілість – підґрунтя справжнього авторитету. Батьківський авторитет як процес усвідомлення дитиною значущості батьків у її житті. А.Макаренко про батьківський авторитет. Типи підміни батьківського авторитету.

23. Форми і методи роботи ДНЗ з сім'єю. Місце і роль методів та форм співпраці ДНЗ з батьками в цілісній системі формування особистості дитини дошкільного віку. Класифікація форм роботи ДНЗ з батьками. Залучення батьків до життя дитячого садка.

24. Значення нетрадиційних форм роботи з сім'єю на сучасному етапі. Характеристика нетрадиційних форм роботи з сім'єю. Особливості організації форм роботи з батьками на засадах народної педагогіки, з використанням народного фольклору та етнографії.

25. Робота ДНЗ щодо виховання і освіти батьків. Наявність специфічних знань, такту, високої соціально-педагогічної культури батьків і вихователів –

передумова ефективності взаємодії ДНЗ з сім'єю. Виховання батьків: сутність, завдання, особливості здійснення. Основні правила педагогічного спілкування.

Психологія (дитяча)

26. Становлення навчальної діяльності в дошкільному віці. Специфіка навчання в дошкільному віці. Становлення і розвиток навчальної діяльності в дошкільному віці. Рівні розвитку навчальної діяльності дітей дошкільного віку.

27. Особливості розвитку спілкування дорослого і дитини. Характеристика спілкування у дошкільному віці. Формування спілкування з дорослими та їх роль у психічному розвитку дошкільника. Специфіка спілкування дошкільника з однолітками та його значення для психічного розвитку дитини.

28. Особливості уваги дітей дошкільного віку. Розвиток властивостей уваги. Функції, види уваги. Способи активізації дитячої уваги на занятті. Особливості пам'яті дітей дошкільного віку. Психологічні особливості видів пам'яті дошкільника. Спрямування розвитку пам'яті дошкільника.

29. Мислення і його види в дошкільному віці. Особливості мислительної діяльності дітей дошкільного віку. Форми мислення дошкільників. Вплив мислення на психічний та особистісний розвиток дошкільника.

30. Темперамент і характер дитини дошкільного віку. Співвідношення спадкового і набутого в темпераменті дітей. Діти різних типів темпераменту. Урахування властивостей темпераменту в навчально-виховній роботі з дошкільниками.

Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень

1. Методика формування елементарних математичних уявлень в системі педагогічних наук. Основні поняття методики. Джерела розвитку методики. Взаємозв'язок методики з іншими науками.

2. Значення формування елементарних математичних уявлень для загального та математичного розвитку дітей дошкільного віку і підготовки їх до планування в школі. Завдання формування елементарних математичних уявлень.

3. Зміст, принципи, методи та засоби формування елементарних математичних уявлень.

4. Форми організації навчання елементам математики. Фронтальні, групові, індивідуально-групові, індивідуальні форми організації навчання елементів математики. Своєрідність організації навчання математики в різних вікових групах.

5. Значення занять з математики в дошкільному закладі. Види занять за дидактичними цілями. Різновиди занять за спрямованістю змісту. Структура занять, її залежність від об'єму і змісту програмного матеріалу, завдань, вікових особливостей дітей, виду і типу занять.

6. Роль гри у навчанні дітей дошкільного віку елементам математики. Функції гри. Використання творчих ігор, сюжетно-рольових, театралізованих, будівельно-конструкційних з метою здійснення логіко-математичного розвитку дітей. Розвиваючі ігри та їх педагогічне значення.

7. Формування у дітей дошкільного віку уявлень про множину. Методичні прийоми формування уявлень про множину в ранньому дошкільному та молодшому дошкільному віці. Методичні прийоми формування уявлень про множину в старшому дошкільному віці.

8. Методика формування уявлення про число та навчання лічби. Етапи лічильної діяльності. Розвиток уявлень про натуральний ряд чисел. Завдання навчання дітей лічби в різних вікових групах. Навчання дітей дошкільного віку кількісній лічбі. Утворення числа на основі порівняння множин. Порядкова лічба, її відмінність від кількісної. Ознайомлення з цифрами.

9. Методика навчання дітей старшого дошкільного віку обчисленню. Методика роботи над простими задачами. Роль прикладів та задач в розумінні сутності арифметичних дій. Види простих математичних задач, які розв'язують дошкільники.

10. Особливості сприйняття форми предметів та геометричних фігур дітьми раннього та дошкільного віку. Значення та завдання формування уявлень про форму та геометричні фігури. Засоби ознайомлення з формою та геометричними фігурами. Методика ознайомлення дітей з геометричними фігурами та формою предметів в різних вікових групах дитячого садка.

Дошкільна лінгводидактика

11. Історія становлення та розвитку дошкільної лінгводидактики. Вчення К.Ушинського про рідну мову. С.Русова – фундатор методики навчання дітей рідного мовлення в українському дитячому садку. В.Сухомилинський та його лінгводидактичні погляди. Сучасні вітчизняні та зарубіжні дослідження з проблем дошкільної лінгводидактики.

12. Зміст і завдання роботи з розвитку мовлення у ДНЗ. Базовий компонент дошкільної освіти. Варіативні програми розвитку мовлення дітей. Наукові основи й структура програм. Засоби реалізації програмових вимог. Мовлення вихователя як засіб розвитку мовлення дітей. Вимоги до мовлення дітей.

13. Форми роботи з розвитку мовлення в дошкільному закладі. Заняття як основна форма навчання дітей рідної мови. Види й особливості занять з розвитку мовлення. Методи і прийоми розвитку мовлення та навчання рідної мови в дошкільному закладі. Прийоми навчання дітей рідної мови.

14. Особливості розвитку мовлення дітей раннього і дошкільного віку. Зміст, завдання та шляхи розвитку мовлення дітей першого, другого, третього років життя. Методика проведення ігор-занять з розвитку мовлення. Використання на заняттях різноманітних прийомів навчання.

15. Характеристика мовлення дітей молодшого, середнього та старшого дошкільного віку. Досягнення в розвитку мовлення дітей цих вікових періодів. Провідний вид спілкування. Функції і форми мовлення. Періодизація мовленнєвого розвитку дітей.

16. Методика виховання звукової культури мовлення. Передумови виховання звукової культури мовлення. Особливості звуковимови дітей різних вікових груп. Завдання й зміст виховання звукової культури мовлення. Прийоми індивідуальної перевірки звуковимови дітей.

17. Методика розвитку словника дітей. Закономірності засвоєння слова дитиною. Перші слова, їх специфіка й особливості. Етапи оволодіння словами. Оволодіння значенням слова. Ступені узагальнення слів за значенням, засвоєння дітьми прямого й переносного значення слів. Характеристика методів і прийомів словникової роботи.

18. Методика формування граматично правильного мовлення у дітей. Закономірності засвоєння граматичних значень дітьми дошкільного віку. Типові помилки в мовленні дітей та їх причини. Дитяче словотворення, його характеристика, види, типи, причини цього явища. Шляхи й методи формування граматичної правильності мовлення.

19. Особливості засвоєння дітьми дошкільного віку зв'язного мовлення. Методика розвитку діалогічного мовлення. Завдання й зміст розвитку діалогічного мовлення в дошкільному закладі. Методика навчання дітей монологічного мовлення (розповідання). Зміст і завдання навчання дітей монологічного мовлення. Характеристика методів, прийомів навчання дітей діалогічного та монологічного мовлення.

20. Навчання елементів грамоти. Підготовка дітей до навчання грамоти в дошкільному закладі освіти. Підготовка руки дитини до письма. Формування графічних навичок письма, їх відмінність від навичок малювання. Завдання й зміст підготовки руки дитини до письма.

Основи природознавства з методикою

21. Методика ознайомлення дітей з природою як наука про використання природи у вихованні та розвитку дітей дошкільного віку. Предмет і завдання методики ознайомлення дітей з природним довкіллям. Теоретичні основи методики ознайомлення дітей з природою. Вплив факторів природи на особистість.

22. Зміст ознайомлення дітей дошкільного віку з природою в дошкільному навчальному закладі. Принципи відбору знань дітей дошкільного віку про природу. Принцип виховуючого та розвиваючого характеру знань. Принцип науковості. Ознайомлення дітей із зв'язками та залежностями в природі. Принцип доступності у відборі типового матеріалу. Краєзнавчий принцип у відборі матеріалу.

23. Структура Базового компоненту дошкільної освіти, діючих програм навчання і виховання дітей дошкільного віку. Характеристика розділу з ознайомлення дітей з природою. Структурування матеріалу за принципом сезонності. Структурування матеріалу за сферами розвитку дитини, видами діяльності.

24. Засоби та навчально-матеріальна база ознайомлення дітей із природою. Навчальні посібники та методика їх застосування в процесі ознайомлення дошкільників з природним довкіллям. Куточок природи в дошкільному навчальному закладі. Вимоги до його обладнання.

25. Методи та прийоми ознайомлення дошкільників із природою. Спостереження – основний метод ознайомлення дітей з природою. Види спостережень за характером пізнавальних завдань; за тривалістю; за способом організації. Зміст, місце і значення різного виду спостережень у кожній віковій групі дітей у ДНЗ та сім'ї.

26. Метод моделювання в ознайомленні дітей старшого дошкільного віку з природою. Роль методу у формуванні уявлень дітей про об'єкти і явища природи, засвоєнні дітьми знань про причиново-наслідкові зв'язки і залежності в природі. Зв'язок моделювання зі спостереженнями та іншими методами.

27. Практичні методи ознайомлення дітей з природою. Праця дітей як один з основних методів ознайомлення з природою, її своєрідність, навчально-виховне значення. Педагогічні та гігієнічні вимоги до праці дітей в природі. Види та зміст праці дітей в різних вікових групах. Форми організації праці дітей. Методика керівництва різними формами організації праці дітей.

28. Нескладні досліди як метод ознайомлення дітей з природою. Значення дослідів у практиці засвоєння дітьми нескладних причиново-наслідкових зв'язків і залежностей у природі, розвитку пізнавальної активності дітей. Структура досліду. Методика організації та проведення дослідів.

29. Словесні методи ознайомлення дітей з природою. Вимоги до розповідей вихователя про природу. Види розповідей, методика їх використання у навчально-виховному процесі. Дитяча художня література як метод ознайомлення з природою. Методика використання природознавчої літератури в різних вікових групах. Загальна характеристика сучасних дитячих природознавчих журналів.

30. Заняття як важлива форма ознайомлення дітей з природою. Значення і місце занять у системі роботи з ознайомлення дітей з природою. Відбір матеріалу для занять. Використання різноманітних методів і прийомів на заняттях, відповідно до завдань програми, місця заняття у системі роботи, віку дітей, їх пізнавальних інтересів. Методика проведення занять різного типу.